

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՀԵ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Մ.թ.ա. VIII Դ. ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԵՍԻՆ – VII Դ. ԱՌԱՋԻՆ ԿԵՍԻՆ
ԳԱՀԱԿԱԼԱԾ ՎԱՆԻ ԱՐՔԱՆԵՐԻ ՀԱԶՈՐԴԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԽՆԴՐԻ ՇՈՒՐՋ 3

ԷԴՈՒԱՐԴ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ, ԱԼԻՍԱ ԴՈՒՄԻԿՅԱՆ

ԱՆԳԼԱԼԵԶՈՒ ՈՐՈՇ ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՐԿԵՐԸ,
«ԱՇԽԱՐՀԱՑՈՅՑ»-Ի ՖՐԱՆՍԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ,
ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ «ԳԱՆՁԱՍԱՐԻ ԵՎ ՀԱՎԱՊՏՈՒԿԻ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ» ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ ԸՆԴԴԵՄ
ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ԿԵՂԾԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ 14

ՏԱԹԵՎ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՀՄԱՅԱԳՐԵՐԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԸ
ՀԻՆ ԵՎ ՄԻՋՆԱԴԱՐՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ 46

ԱՐԳԻՇՏԻ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԲՈՒՆ ԱՂՎԱՆՔԻ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻ ՇՈՒՐՋ 63

ԱՍՏՂԻԿ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ՄՈՎՍԵՍ ԽՈՐԵՆԱՅՈՒ ԾՆՆԴՅԱՆ
ՎԱՅՐԻ ՀԱՐՅԻ ՇՈՒՐՋ 71

ՀԵՆՐԻԿ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ՍԱՍԱՆՅԱՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՎԱՐՉԱԿԱՐԳԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ
ՄԵԾ ՀԱՅՔԻ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՀԱՏՎԱԾՈՒՄ, ՎԻՐՔՈՒՄ ԵՎ ԲՈՒՆ
ԱՂՎԱՆՔՈՒՄ (V Դ.) 81

ՎԱՐԴԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ

ՍՈՂՈՍՈՆ ՄԱՔԵՆԱՅՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ՇՈՒՐՋ (VIII ԴԱՐ) 98

ԱՐՏԱՇԵՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԱՐԵՎԵԼԻՑ ԿՈՂՄԵՐԻ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ԳՈՐԾԻՉՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏԿԱՆԵԼՈՒԹՅԱՆ
ԱԴՐԲԵԶԱՆԱԿԱՆ ՆԵՆԳԱՓՈԽՄԱՆ ՇՈՒՐՋ 118

ԱՐԱՄԱԶԴ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԴԵՐԻ ԸՆԿԱԼՈՒՄԸ ՀՆՉԱԿՅԱՆՆԵՐԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՅԵՑԱԿԱՐԳՈՒՄ (XIX Դ. ՎԵՐՋ – XX Դ.
ՍԿԻԶԲ) 141

ՆԱՐԵԿ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ԱՐՇԱՐՈՒՆՈՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐԻ
ԱՂԲՅՈՒՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ 1912 Թ.
ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԻ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ
ՀԱՄԱՐ 155

ՄՅԱՄՆԻԿ ԷՍՈՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԻ ԱՐԾԱՐԾՈՒՄԸ
ԿԱՀԻՐԵԻ «ԱՐԵՎ» ԹԵՐԹԻ ԱՐԱԲԵՐԵՆ ՀԱՎԵԼՎԱԾԻ
ԷԶԵՐՈՒՄ 168

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ՂԱԶԱԽԵՅՅԱՆ

ՀԱՅՈՑ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԹՈՒՐԲ–ԱԴՐԲԵԶԱՆԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՇՈՒՐՋ (1918-1920 ԹԹ.) 182

ՔԱՆԱՔԱՐԱ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

1920 թ. ՄԱՅԻՍՅԱՆ ԱՊՍԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՇՈՏ
ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅԱՄԲ 211

ԿԱՐԵՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ, ՀԱՄՈՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ

ՀԱՅ-ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ-ՍԱՀՄԱՆԱՅԻՆ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԴԱՇՆՈՒԹՅԱՆ
ՕՐՈՔ (1922-1936 թթ.) 222

ԿԱՐԵՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԱԶՄԱՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 1970-1991 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ... 267

ԼԻԼԻԹ ԶԱՔԱՐՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐՐՈՐԴ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԵՎ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԶԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԻՑ 304

ՀԱՄՈՍՈՒՔԻԱՍՅԱՆ, ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՄԱՐԱՆԳՈԶՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԸ
2005-2015 թթ. (ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ) 327

CONTENTS

VAHE SARGSYAN

TO THE PROBLEM OF THE SUCCESSION OF THE BIAINIAN
KINGS IN THE SECOND HALF OF THE 8th – THE FIRST HALF
OF THE 7th CENTURY B.C. 3

EDUARD DANIELYAN, ALISA DUMIKYAN

SOME ENGLISH-LANGUAGE ORIENTOLOGICAL WORKS,
FRENCH TRANSLATION OF «ASHKHARHATSOYTS»,
UNPUBLISHED COLLECTION «GANDZASAR AND
HAVOTSPTUK» VERSUS AZERBAIJANI FALSIFICATIONS 14

TATEV MKRTCHYAN

THE CULTURE OF INCANTATION
IN ANCIENT AND MEDIEVAL ARMENIA 46

ARGISHTI VARDANYAN

ON THE EASTERN BORDER OF PROPER AGHVANK 63

ASTGHIK GHAZARYAN

ON THE ISSUE OF MOVSES KHORENATSI'S
OF BIRTH PLACE 71

HENRIK KHACHATRYAN

ESTABLISHMENT OF THE REGIME OF SASSANID PERSIA IN
THE EASTERN PART OF GREAT ARMENIA, KARTLI AND
PROPER ALBANIA (V C.) 81

VARDAN ALEKSANYAN

ON SOLOMON MAKENATSY'S ACTIVITIES (8th CENTURY) 98

ARTASHES SHAHNAZARYAN

ABOUT PERVERSIONS OF NATIONAL BELONGING OF
SCIENTIFIC-CULTURAL FIGURES OF EASTERN REGIONS
OF ARMENIA 118

ARAMAZD MKRTCHYAN

THE ROLE OF THE ARMENIAN CHURCH IN THE FRAMEWORK
OF A POLITICAL CONCEPT OF HENCHAKYAN IN THE END OF
THE XIX CENTURY – BEGINNING OF THE XX CENTURY 141

NAREK HAKOBYAN

THE IMPORTANCE OF HOVHANNES ARSHARUNI'S
LETTERS AS SOURCES FOR STUDYING THE PROBLEM OF
REFORMS IN 1912 155

MYASNIK ESOYAN

THE COVERAGE OF THE ISSUE OF THE ARMENIAN GENOCIDE
IN THE ARABIC MONTHLY «AREV» 168

VLADIMIR GHAZAKHETSYAN

TURKISH-AZERBAIJANI POLITICS OF THE GENOCIDE
OF ARMENIANS (1918-1920) 182

QANAQARA HAYRAPETYAN

THE MAY REBELLION 1920 ACCORDING TO THE
INTERPRETATION OF ASHOT HOVHANNISYAN 211

KAREN KHACHATRYAN, HAMO SUKIASYAN

ARMENIAN-AZERBAIJANI TERRITORIAL-BORDER ISSUES
DURING THE TRANSCAUCASIAN FEDERATION (1922-1936) ... 222

KAREN KHACHATRYAN

THE MILITARY-DEFENCE INDUSTRY SOVIET ARMENIA
IN 1970-1991 267

LILIT ZAKARYAN

FROM THE HISTORY OF FORMATION OF THE TERRITORIAL
ADMINISTRATION AND SELF-GOVERNANCE SYSTEMS
IN THE REPUBLIC OF ARMENIA 304

HAMO SUKLASYAN, ARMENUHI MARANGOZYAN

THE PUBLISHING ACTIVITY OF THE INSTITUTE OF HISTORY
OF NAS RA IN 2005-2015 (A BRIEF REVIEW) 327

СОДЕРЖАНИЕ

ВАГЕ САРГСЯН

О ВОПРОСЕ ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОСТИ ЦАРЕЙ ВАНСКОГО ЦАРСТВА, ПРАВЯЩИХ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ VIII В. – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЕ VII В. Д.Н.Э. 3

ЭДУАРД ДАНИЕЛЯН, АЛИСА ДУМИКЯН

НЕКОТОРЫЕ АНГЛОЯЗЫЧНЫЕ ВОСТОКОВЕДЧЕСКИЕ ТРУДЫ, ФРАНЦУЗСКИЙ ПЕРЕВОД «АШХАРАЦУЙЦА», НЕОПУБЛИКОВАННЫЙ СБОРНИК “НАДПИСИ ГАНДЗАСАРА И ԽԱՅՈՇՊՏՈՒԿԱ” ПРОТИВ АЗЕРБАЙДЖАНСКИХ ФАЛЬСИФИКАЦИЙ 14

ТАТЕВ МКРТЧЯН

КУЛЬТУРА ЗАКЛИНАНИЙ
В ДРЕВНЕЙ И СРЕДНЕВЕКОВОЙ АРМЕНИИ 46

АРГИШТИ ВАРДАНЯН

О ВОСТОЧНОЙ ГРАНИЦЕ СОБСТВЕННО АГВАНКА 63

АСТХИК КАЗАРЯН

К ВОПРОСУ О МЕСТЕ РОЖДЕНИЯ МОВСЕСА ХОРЕНАЦИ ..71

ГЕНРИК ХАЧАТРЯН

УТВЕРЖДЕНИЕ РЕЖИМА САСАНИДСКОЙ ПЕРСИИ В ВОСТОЧНОЙ ЧАСТИ ВЕЛИКОЙ АРМЕНИИ, КАРТЛИ И СОБСТВЕННО АЛБАНИИ (V В.) 81

ВАРДАН АЛЕКСАНИЯН

О ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОЛОМОНА МАКЕНАЦИ (VIII ВЕК) 98

АРТАШЕС ШАХНАЗАРЯН

ОБ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ФАЛЬСИФИКАЦИИ
НАЦИОНАЛЬНОЙ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ
НАУЧНО-КУЛЬТУРНЫХ ДЕЯТЕЛЕЙ ВОСТОЧНЫХ
КРАЕВ АРМЕНИИ 118

АРАМАЗД МКРТЧЯН

РОЛЬ АРМЯНСКОЙ ЦЕРКВИ В РАМКАХ ПОЛИТИЧЕСКОЙ
КОНЦЕПЦИИ ГНЧАКЯНОВ (КОНЕЦ XIX ВЕКА –
НАЧАЛО XX ВЕКА) 141

НАРЕК АКОБЯН

ИСТОЧНИКОВЕДЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПИСЕМ ОВАНЕСА
АРШАРУНИ ДЛЯ ИЗУЧЕНИЯ ВОПРОСА РЕФОРМ
1912 ГОДА 155

МЯСНИИК ЕСОЯН

ОСВЕЩЕНИЕ ВОПРОСА ГЕНОЦИДА АРМЯН НА СТРАНИЦАХ
АРАБСКОГО ИЗДАНИЯ ЕЖЕМЕСЯЧНИКА «АРЕВ» 168

ВЛАДИМИР КАЗАХЕЦЯН

ТУРЕЦКО-АЗЕРБАЙДЖАНСКАЯ ПОЛИТИКА ГЕНОЦИДА
АРМЯН (1918-1920 ГГ.) 182

КАНАКАРА АЙРАПЕТЯН

МАЙСКОЕ ВОССТАНИЕ 1920 Г. В ТРАКТОВКЕ АШЮТА
ОВАНИСЯНА 211

КАРЕН ХАЧАТРЯН, АМО СУКИАСЯН

АРМЯНО–АЗЕРБАЙДЖАНСКИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНО–
ПРИГРАНИЧНЫЕ ПРОБЛЕМЫ В ПЕРИОД ЗАКАВКАЗСКОЙ
ФЕДЕРАЦИИ (1922–1936 ГГ.) 222

КАРЕН ХАЧАТРЯН

ВОЕННО–ОБОРОННОЕ ПРОИЗВОДСТВО В СОВЕТСКОЙ
АРМЕНИИ В 1970–1991 ГГ. 267

ЛИЛИТ ЗАКАРЯН

ИЗ ИСТОРИИ ФОРМИРОВАНИЯ СИСТЕМЫ
ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО ПРАВЛЕНИЯ И МЕСТНОГО
САМОУПРАВЛЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ 304

АМО СУКИАСЯН, АРМЕНУИ МАРАНГОЗЯН

ИЗДАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИНСТИТУТА
ИСТОРИИ НАН РА В 2005-2015 ГГ. (КРАТКИЙ ОЧЕРК) 327